

valci, uredniki časopisov in razni drugi prvaki v narodnem boju. Po običajnem pozdravu je predsednik baron Rukavina kratko pojasnil namen, ki ga zasleduje stranka prava; nato je sledilo poročilo o dosedanjem delovanju njenih zastopnikov in o namerah in korakih za bodoče. Iz tega poročila je bilo razvidno, da vodijo to stranko tri velike ideje: ideja krščanstva, ideja hrvatskega državnega prava in ideja gospodarske organizacije za narod. Na krščanski podlagi delujejo pravaši ves čas, kakor so tudi pokazali o priliki tega zborovanja slušče sv. mašo, ideja hrvatskega državnega prava prešinja je vse do zadnje žilice, ker je edina zmožna proti izdajalcem osnovati na jugu oni branik, katerega Avstrija neobhodno potrebuje za ohranitev svoje veličine in za osrečenje slovenskih narodov na jugu, kakor so tudi prešinjani o potrebnosti gospodarske organizacije za narod, videvši, da so sovražniki narod naš najprej gospodarski uničili, da so ga potem ložje oropali njegovih političnih svobod. V ta namen je potrebno, da se vsi člani stranke in nje zastopniki v saboru na krščanski podlagi složijo v delu za prosope domovine in nje napredka, da se s tem bratski podpirajo, da se pokoravajo redu stranke ter da vzvišeni ideji jedinstva in svobode hrvatskega naroda podredijo vse osebne koristi, obzire in nazore. Posebej pa imajo člani stranke prava snovati v svojem ožjem krogu gospodarske zadrage, konsumna društva in naposled skrbčec za duševno in politično vzgojo naroda snovati društva, čitalnice, odbore in skupno naročati in podpirati novine, ki pišejo v duhu stranke prava.

Kdor je naše slovensko časopisje, zlasti v zadnji dobi kličekaj pazljivo čital, temu ni moglo uiti, da so naši velmožje, izmed najboljših najboljši, goječ krščanstvo z vsem srcem in podpirajoč gospodarski napredek na vsak možni način, prišli do trdnega prepričanja, da sta nam končno narodni obstanek in boljša prihodnost zajamčena vendar le v tem slučaju, da se politično združimo s Hrvati. Lahko si je torej misliti, s kakim navdušenjem so naši zastopniki pozdravljali moške besede hrvatskih bratov, videvši, da imajo z njimi jeden in isti cilj, da so se sešli s pravimi brati, ki jih iz gole ljubezni do bratskih narodov, Slovencev in Hrvatov, pozivajo in vzpodbujajo v vzajemno pomoč.

(Dalje prih.)

ponavljal je umirajoči trinog in plaho gledal na zmajevu podobno. »Zakaj me spominjaš na to ime?« tako govori proti zmaju. »Ali mu nisem vzel glave, ker si ti to zahteval? Mnogo let je že preteklo od tistega časa in na tisoče in tisoče kristjanov sem poslal za njim, da bi branil tebe in tvoje kraljestvo proti temu tujemu, križanemu Bogu, katerega midva sovraživa iz cele svoje duše. In glej, ravno danes je obletnica Diazove smrti! 26 let je že preteklo, kar je zatisnil svoje oči; oči, ki so me marsikatero noč preganjale s svojim žarečim pogledom! In zraven njega stoji drugi. — O, jaz te dobro poznam. Ti si bil njegov naslednik in jaz sem te dal na kosce razsekati. Ali hočeš zdaj ti moje žile raztrgati in se maščevati? In poleg njih in nad njimi in od vseh strani prihajajo krvave postave iz stene in stropa in se zbirajo okoli mene. Na čelu njim je pa tisti deček, ki sem ga dal s klesčami raztrgati, ki se ni nič bal smrti in mi je smeje rekel: »Ali misliš, da bodeš večno živel in da nikoli ne bodeš gledal smrti v obraz?«

»Pomoč! zrak! Glejte ga zmaja, kako me davi, kako užiga v mojem srcu ogenj, ki me strašnožge — vode, vode, le jedno kapljico.«

Ves onemogel se zgrudi na svoje blazine. Tuan, ki je bil kristjan, se približa

Državni zbor.

Na Dunaju, 26. oktobra.

»Kako stojimo danes?« Tako povprašuje Slovenec Slovenca, Hrvat Hrvata, in Rusin Rusina. Rusin odgovorja: »Dobro! Mnogo smo pridobili za naš narod, a drugo pridobimo v kratkem.« Hrvat v Dalmaciji odgovorja: »Bračo, i mi smo zadovoljni.« Primorski Slovani niso z vsem zadovoljni, toda na boljše pa kaže. Kaj pa Slovenci, zlasti štajarski in koroški? Ti so uverjeni, da vodja sedanje vlade ima dobro voljo, rešiti naš narod pogube ob jezikovnih mejah proti prodirajočemu nemštvu, a dvomijo, da bo dovolj močen, da bi mogel streti samovoljnost in sovražljivost vladinih organov nasproti Slovincem. Kajti izvzemši častivredne izjeme je vse uradništvo napojeno nemškega duha in prepričano, da se Slovenci na Štajarskem in Koroškem morajo danes ali jutri popolnoma ponemčiti. Grof Thun ne more povsodi sam biti, ne more vsega sam gledati, kaj delajo njegovi služevni. Naše ljudstvo je tudi preveč potrpežljivo, da bi vse naznanjalo, se proti vsem krivicam pritoževalo, ki ga zadevajo od strani tistih, ki so poklicani, varovati njegove pravice. Pač so se začeli zadnji čas Slovenci gibati in ropotati tudi po onih krajih, kjer so naši nasprotniki mislili, da smo že popolnoma zginili. In tem, ki bi vtegnili še dalje krivico trpeti, kličemo: Vzdromite se vsi ter vstanite! Naznanjajte krivice, ki se Vam godé, svojim zastopnikom! Ti bodo brezozirno razkrivali vse krivice; oni so poklicani, da kontrolirajo, se li našemu narodu daje povsodi pravica in enakopravnost, ki mu gre po naravnem in državnem pravu.

Vsled tega, ker je vlada našim odposlancem in »krščanske slovanske narodne zveze« dala sveto obljubo, da našemu narodu da vse, kar njej je zdaj dati mogoče, je zveza sklenila v svoji seji dne 24. oktobra sledeče: »Zveza« ostane še dalje v družbi desnice in večine državnega zbora; štirje udi naše zveze, ki so v odseku za pogodbo z Ogersko, glasujejo za to, da se razpravlja o nadrobnostih te pogodbe. »To pogodbo bi sprejeli brez vsacega pomisleka tudi levičarji, ko bi bila vlada v njihovih rokah;« tako je levičarjem včeraj povedal dr. Herold.

Dolgo, dolgo se že vrši razprava v državnem zboru zastran proračuna o dohodkih in stroških naše Avstrije za l. 1898. Včeraj sta govorila zadnja dva govornika. Nasproti graški dr. Hofman, ki se je hotel norčevati tudi iz Slovencev, ki zahtevajo slovensko nadsodišče in vseučilišče. Dobro mu je posvetil dr.

umirajočemu in pomoči njegove ustnice z vodo. Nato mu začne pripovedovati, da pozna izdatno sredstvo, ki ga bode varovalo pred zmajem in mu pridobilo večno krono in to sredstvo je: kes, vera in pa prejem sv. krsta. Cesar ga ne razume. Zdaj vzame Tuan križ in ga drži Tidiku pred obraz, da bi ga po tem sv. znamenju mogel cesar razumeti. A ko zagleda cesar zoprno znamenje krščanske vere, postane ves divji, prime za križ in ga vrže od sebe grozno preklinjaje. Nato zgrabi Tuana za vrat hoteč ga zadaviti. Pa moči ga zapuščajo, oko mu ugaša, kri se vlije iz njegovih ust — in zgrudi se mrtev na posteljo.

(Dalje prih.)

Smešnica.

Učenca so vprašali v šoli: »Kako je očetu ime?« Učenec odgovori: »Ta stari.« »Kako pa materi?« »Baba,« odvrne učenec. Na vprašanje učiteljevo, kako je to, odgovori učenec: »Moja mati nikoli očetu ne pravijo drugače, nego 'ta stari,' a oče materi tudi ne drugače, nego 'baba'.« — »Če je temu tako, kako pa pravijo tebi?« vpraša učitelj dalje. »Meni pravijo koštrunček,« odreže se učenec veselo. Seveda se je po šoli vse od srca smijalo.

Herold, ki je govoril za ta proračun rekoč: »Ko smi mi Čehi zahtevali česke srednje in visoke šole, se nam je tudi venomer ugovarjalo: »Saj nimate učnih knjig, nimate učiteljev!« Pa glejte, zdaj imamo vse! Tako se zdaj tudi Slovincem ugovarja, češ, da nimajo ničesar. Toda vlada je dolžna pripraviti to, kar Slovenci potrebujejo.

Samo po sebi je umevno, da bi slovenski poslanci ne mogli storiti več nespameti, kakor če bi v zdajšnjih razmerah izstopili iz večine državnega zbora. Komu bi s takim izstopom pomagali? Svojim največim sovražnikom. Kajti nemški naprednjaki in nemški narodnjaki ničesar bolj ne želijo, kakor da vržejo zdajšnjo vlado z jednim českim in dvema katoliškima ministroma. Oni iščejo le priliko, da sami zasedejo ministrske stole. Gotovo pa je, da če pade vlada grofa Thuna, potem pridejo na krmilo najhujši nasprotniki naše narodnosti. Bomo li morda Slovenci večo podporo imeli pri nemških liberalcih ali socijalistih, kakor pri naših dozdašnjih zaveznikih, Čehih in Poljakih? Ali nam bo morda pomagal pustolovec Stojalovski? Menim, da je zdaj vsem jasno, da so modro ravnali oni udje »zveze«, ki so zahtevali, naj se poprej dogovori z vlado in z desnico, preden storijo osodepolni korak ter izstopijo iz družbe Slovanov in katoliških Nemcev. Dogovorili so se in prišli do prepričanja, da bi bila za nas gotova poguba, če se zdaj ločimo od svojih dozdašnjih zaveznikov.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Kuga na Dunaju.

Veliko vznemirjenost je vzbudila po celi državi nepričakovana, grozna novica, da se je na Dunaju prikazala kuga. V delavnici zdravnikov so imeli živalice, kojim se je s kužnimi glivicami vcepila kužna bolezen. Sluga Anton Bariš se je dotaknil okužene živalice ter si pozneje pozabil brčkone umiti roke pred jedjo. In tako si je nalezel kugo. Sprva se je mislilo, da ima pljučnico, še le pozneje so spoznali kugo. Hitro so ga dejali v osamljeno sobo in z njim vred zdravnika dr. Müllerja ter dve strežnici. Barišu ni pomagala več zdravniška pomoč. Moral je umreti. Pri njem pa je zbolel tudi njegov zdravnik dr. Müller in tudi on je že v nedeljo zjutraj umrl ter bil v ponedeljek z največjo previdnostjo slovesno pokopan. Zajejčno z dr. Müllerjem so zbolele strežnice Pecha, Hochegger in Göschl. Pri Pechi se vsako minuto pričakuje smrt. Ona mora veliko trpeti. Pri Hochegger in Göschl se še bolezen ne kaže zelo hudo. Tem bolnicam strežejo usmiljene sestre in jedna izmed njih, sestra Vilfrieda, je že tudi zbolela, vendar še njeno stanje ni nevarno. Dva dunajska duhovnika sta se prostovoljno oglasila, da opravljata vse potrebne duhovniške posle pri nevarnih bolnikih. Ukrenilo se je vse potrebno, da se kuga ne razširi dalje. Dunajski in tuji učenjaki so mnenja, da ni nikake nevarnosti, da bi se kuga mogla razširiti.

Česko. Pri kontrolnem shodu v Vinogradih se je oglašil sourednik »Narodnih Listov,« Vaclav Kloufar mesto s »hier« z besedo »zde« (tukaj,) zato je moral za dva dni v ječo. Tudi medicina Kalik in Janč sta se odzvala z besedo »zde!« Obsojena sta bila takoj v dvadnevno ječo, poostreno z železnimi okovi. Pravijo sicer, da je nemščina izključno poslovni jezik naše soldateske, toda vsak ve, da v kljub temu uživa na Ogrskem tudi mažarsčina veliko spoštovanje v vojaški službi. Čehi si mislijo, če je nemščina in mažarsčina za vojake dobra, zakaj bi ne bila tudi češčina. Kdo bi jim zameril? Tudi na Kranjskem v Ribnici se je včeraj javil jeden kontrolovec s »tukaj« in ne s

«hier». Bil je zaprt. Poslanci bodo ugovarjali takemu ravnanju.

Kranjsko. Deželni poslanec v mestni skupini Kranj-Škofjaloka je bil včeraj izvoljen ravnatelj Ivan Šubic. Protikandidat je bil kurat Ant. Koblar, ki je dobil le 38 glasov manj.

Štajarsko. Graški mestni zbor je jednoglasno izvolil županom prejšnjega župana dr. Grafa. — Višje nadsodišče se še vedno brani slovenskih razprav. Naj se le, tem prej dobimo svoje nadsodišče v beli Ljubljani.

Vnanje države.

Francosko. Brissonovo ministerstvo je odstopilo. Zmešnjava v Parizu je velika. Ne ve se še, kdo bo Brissonov naslednik.

Špansko. Listi poročajo, da mislijo pristaši Don Karlosa, koji preži na kraljevski prestol, napraviti ustajo, kadar bodo mirovne obravnave med Španijo in Ameriko sklenjene. Vse je neki že pripravljeno za upor.

Kreta. Turške čete so morale ostaviti Kreto. Sedaj je zopet na dnevnem redu vprašanje, kdo postane glavni guverner na Kreti. Največ upanja ima grški princ Jurij, ker ga podpira Rusija. Povodom zadnjega bivanja ruskega vnanjega ministra Muravjeva na Dunaju se je govorilo tudi o tej zadevi.

Cerkvene zadeve.

Kaj je katoliška cerkev za človeštvo storila?

(Apologetični pogovori.)

II.

Neizrečeno žalostno je bilo družbinsko in socialno življenje pri starih paganih. Tudi olikani Grki in Rimljani z vsem svojim napredkom niso zboljšali pretežnih razmer. Žene so bile brez vseh pravic. Izključene so bile od vsake izobrazbe, v javnosti se niso smele prikazati. V hiši niso bile blage gospodinje, temveč le sužkinje, podvržene brezpogojno moštem. Po nazorih starih, in deloma tudi novodobnih paganov je žena bitje nižje vrste, kakor pa mož —.

A kaj bomo rekli, oziraje se na paganstvo, ako pogledamo suženjstvo, ki je bilo vpeljano pri vseh paganih? In sicer ne samo vsled kake nezakonite razvade, temveč postavno po različnih državnih zakonih je bilo suženjstvo vpeljano. Sužnji se niso nahajali le tu in tam, temveč povsod, v vsakem mestu, vsaki vasi, v vsaki družini jih je bilo primeroma ogromno število. Dve tretjini vsega človeštva ste nosili brezmejno žalosten suženjski jarem. Dve tretjini vseh ljudi ste ječali in zaman vzdihovali v verigah najkrutejšega hlapčevstva. Neverjetno se nam zdi, kako so mučili sužnje. Tržili so ž njimi, kakor z živino; ako je bil suženj krepke in močne postave, bil je vreden 20-30 gld. našega denarja; le najlepše mladeniče prodajali so tudi po 500 do 600 gld. V hiši je bil suženj, se vé, popolnoma brez vseh pravic. Gospodar ga je smel, kolikor je hotel bičati, tepsti, ako mu je nagajal, tudi ubiti ga. V dobi «zlatih» rimskih cesarjev, v prvem stoletju po Kristusu, so imeli bogati Rimljani v albanskih gorah velike ribnike, v katerih so ribe krmili z mesom zaklanih sužnjev. Da je smel gospodar sužnje obojnega spola zlorabiti za vsaki, tudi najgrši namen, ali jih prodati, kadar se mu je zljubilo, je ob sebi razumno.

Nadalje. Pri paganskih narodih je bilo povsod dovoljeno odmetanje slabotnih otrok. Mati je smela otroka, ki se ji ni dopal, odvreči; vrgla ga je v vodo, kar dandanes še Kitajci delajo, ali ga je pustila v gozdu, da so ga požrle divje zverine. Milijoni otrok

so se na tak način grozovito pokončali. Takim, omilovanja vrednim otrokom so bili enaki starčki, ki za delo niso bili več sposobni; po mnenju starih paganov niso imeli več pravice živeti. Bolnišnic, hiralnic in enakih dobrotelčnih zavodov ni bilo nikjer; tak starček je bil toraj najubožnejše bitje; kdor ga je ubil, storil je po paganskih nazorih celo dobro delo.

V take socialne razmere postavil je Bog katoliško cerkev. Nepopisno žalostne so bile. Ljudje niso imeli niti pojma o ravnopravnosti. Celo pojem o človeku samem ni jim bil jasen. Večino ljudi so imeli vkovano v sužnjost, iz katere se ni bilo lahko mogoče rešiti.

Kje bi bil našel takrat prostost v pravem pomenu? Kje je sijalo takrat solnce zlate svobode? Nikjer, nikjer v celem paganstvu ne. Kdor po poganstvu hrepeni, on želi sebi in milijonom svojih bratov in sester krute verige strahovitiga suženjstva.

Je-li človek svobodoljubljen, ki si paganstvo nazaj želi? Je-li on prijatelj človeštva? On ne ve, kaj dela!...

Katoliška cerkev je svojo vzvišeno nalogo takoj razumela; najprej je bilo treba človeštvu razložiti pojem človeštva, pojem enakopravnosti. Pokazala je, da smo si vsi enaki, da smo vsi bratje in sestre v Kristusu, odkupljeni z dragoceno krvjo nebeskega Odrašenika. Po njenem nauku ni razločka med paganom in med judom, med prostim in sužnjem, med ubožcem in bogatim; vsi imamo iste pravice, isto veljavo, isto sposobnost pred Bogom. Samo čednost, dobra dela, lepo življenje so merila, po katerem se meri večja ali manjša vrednost človekova.

O blaženi nauk, zlate, neprecenljive besede! Blagor cerkvi, ki jih je s svojim Izveličarjem prva izgovorila in prva začela, po njih ravnati. Kamorkoli je segel nauk katoliške cerkve, povsod so izginile prejšnje paganske zmote. Družbinsko življenje se je uravnalo; žena je postala z možem enakovredna; otroci, bodisi zdravi ali bolani, so postali dragocen zaklad v družini, njih življenje bilo je sveto; grehi, ktere je prejšnji vek proti njim zakrivil, so z razširjenjem katoliške cerkve hitro, takoj ponehali.

Najhujši boj je imela sveta cerkev proti suženjstvu. Stoletja so pretekla prej, kakor je bila izbrisana iz knjige življenja ta največja sramota človeškega rodu. Cerkev suženjstva ni mogla hipoma premagati, ker je na njem slonel celi prejšnji družbinski in socialni red. Vendar je z njenim razvojem začelo polagoma i suženjstvo ginevati. Apostol Pavel je s svojim ganljivim pismom do Filemona izprosil prostost sužnju Onezimu; po Filemonovem vzgledu ravnali so se mnogoteri meščani v Aziji, ki so iz krščanske ljubezni oprostili svoje sužnje. Ker cerkev ni mogla na mah suženjstva odpraviti, skušala je ta svoj namen polagoma z različnimi sredstvi doseči. Zapovedala je, da gospodarji ne morejo pri spovedi odveze dobiti, ki imajo v svoji hiši sužnje. Gospodarje, ki s sužnji kupčujejo, je pa izobčila. Na tak način ni mogel nikdo izmed kristjanov sužnjev imeti ali pa ž njimi tržiti. Suženj, ki je bežaje pred svojim gospodarjem v cerkev pribežal, je bil s tem oproščen. Kdor je sužnja umoril, je za 2 leti izgubil vse pravice pravovernega kristjana, niti prositi ni smel za zopetni vsprejem v sveto cerkev.

Samostani so bili pozneje najvarnejše pribežališče za sužnje, tisoči so dobili v njih svojo prostost. V novejšem veku so začeli Portugizi in Španci s sužnji zopet kupčevati, takoj je proti njim nastopila z vso strogostjo katoliška cerkev. Kdo ne pozna v tem oziru plemenitega škofa Lav Casas, ki se je celo življenje trudil, da bi suženjstvo ugonobil.

Cerkev je ustanovila tudi posebne meniške redove, katerih vzvišeni namen je bil: po paganskih krajih sužnje odkupovati ter jim podeliti zaželjeno prostost. Tako človekoljubni so bili menihi, da so se zaobljubili

sami ostati v sužnjosti, ako s tem le kako človeško bitje iz sužnjosti rešijo.

Kdo je toliko storil za prostost človeškega roda? Kdo je priboril po stoletnih bojih dvema tretjinama vseh ljudi zlato svobodo? Kdo je razbil verige najubožnejšim ubožcem, sužnjem?

To je bila naša katoliška cerkev!

D. A. M.

Gospodarske stvari.

Nekaj črtic o trti in vinu.

(Dalje.)

Francoz Petiot je tropine preiskoval in našel, da še v njih po odstranjenju mošta 5krat več tvarin ostane, kakor jih je z moštom odislo, ter le samo sladkor in alkohol manjkata. Ako se torej naliže na tropine toliko vode, kolikor se je mošta odcedilo, ter pusti par dni ali vsaj 24 ur namakati, med tem pa večkrat, namreč na vsaki dve uri dobro premeša, se vse tvarine, ki so v tropinah ostale, raztope. Na ta način dobimo neko vrsto mošta, ki se od prejšnjega le samo v tem razločuje, da mu primanjkuje sladkorja. Ta se mu pa na sledeči način doda. Ako hočeš imeti iz tega mošta dobro vino, dodaj mu 20 odstotkov sladkorja. Ta se naj poprej razpusti, in še le tekočina vlije v sod. Nikakor pa ne kaže sladkorja mešati med tropine, dokler se namakajo, ker se ga preveč razgubi. Tako je delal Petiot, tako so začeli drugi Francozi, tako delajo gorniki na Avstrijskem, in enako poskušajo tudi naši vinogradniki. Petiot je trdil, da se to drugo vino ne razločuje mnogo od prvega, ako je le dobro narejeno. Jaz sam sem že pomagal pripravljati takšno pijačo, ter jo poskušal, ko je bila kakšne 3 tedne stara in pripoznati moram, da se ni od pravega vinskega mošta razločevala. Kmetje, poskusite in dajte se poučiti od drugih, ki so takšno pijačo že delali. Seveda se vam sprva to smešno zdi, in marsikateri si misli, da vode ne bo pil, pa sodite še le potem, ko ste pijačo že poskusili. Razume se samo od sebe, da mora biti vse pravilno narejeno. Posebno se mora paziti, da ne bo premalo sladkorja. Polovnjak dobro narejenega takšnega vina bi prišlo povprečno na 10 gld.

Pripoveduje se, da so Kinezi pridelali nekdanj toliko vina, da je cesarski namestnik Kya enkrat v pijanosti dal izpustiti iz enega manjšega ribnika vso vodo, potem ga pa zaukazal napolniti z vinom, na to skočil s 300 prijatelji v njega, da bi vendar imel enkrat vina dovolj. V Kini je bilo enkrat strašno veliko vinogradov. Ker so pa že skoraj vsi ljudje pijanci postali, so v 5 stoletju cesarji strogo zaukazali, da se mora vse vinske trte vničiti. In to se je tudi zgodilo. Čez 100 let potem pa ni bilo ne vina ne trte v tem lepem kraju.

Kakšno starost pa dočaka kaj vino? Vsaka stvar, ki je dozorela, ostane nekoliko časa na tej stopinji, potem začne pojemati, na zadnje pa razpade v prvotne dele. Tako je tudi z vinom. Slabejša vina dozore v drugem letu, močnejša pa še le v 4 ali 5. Slabejše vino ostane do 4. leta, močnejše pa do 10. leta nespremenjeno. V kleti pa, kjer ga shranjujemo, moramo skrbeti, da je po leti in po zimi vedno ista temperatura, ker bi se nam pri višjih stopinjah temperature začelo vino vzdigovati in z drožami mešati, ki jih vedno, ako se tako skrbno pretakamo, ostane nekaj v sodu. Čez 10 let staro vino pojemlje, zgubi svoj boket in postaja vedno bolj vodeno. Dalje ga torej ne kaže shranjevati.

Slaba vina se dajo tudi na več načinov zboljšati, tako da se zmešajo z dobrim, potem da se jim doda sladkor ali pa tudi alkohol. Tukaj pa hočem le samo eno vrsto zboljšanja natančneje omeniti, namreč ono po električni poti. Leta 1868 je treščilo na Francoskem v neko klet in razbilo sod na-